

потенціалу та зрілості. Натомість, юнаки з низьким рівне смисложиттєвих орієнтацій мають знижений показник особистісного потенціалу. Разом із тим, дана публікація не вичерпує всіх аспектів вивчення чинників особистісного потенціалу юнаків. Зокрема, перспективою подальших досліджень може виступати вивчення специфіки локусу контролю та рівня адаптації як чинників особистісного потенціалу особистості юнацького віку.

Література:

1. Леонтьев Д.А. Личностное в личности: личностный потенциал как основа самодетерминации. *Ученые записки кафедры общей психологии МГУ*. Вып. 1. Под общ. ред. Б.С. Братуся, Д.А. Леонтьева. М.: Смысл, 2002. С. 56–65.
2. Чайкіна Н.О. Вплив «Я»-базового і «Я»-ситуаційного на адаптивну стратегію особистості. *Психологія і особистість*. 2013. № 1(3). С.45-58.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРЯННЯ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Олефіренко Я.М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
yana_olef@ukr.net*

Актуальність проблеми. Проблема професійного вигорання студентів під час підготовки до майбутньої професійної діяльності набуває надзвичайної актуальності останніми роками. Це пояснюється низкою факторів. По-перше, вивчення професійного вигорання студентів під час підготовки до майбутньої професійної діяльності є класичною проблемою на тлі відсутності необхідного досвіду для ефективного виконання професійних обов'язків, недостатності набутих знань та умінь практичної діяльності. По-друге, вимоги до фахівця в умовах сучасного суспільства суттєво змінилися, вимагають різноаспектної компетентності молодих спеціалістів.

У дослідженні цієї проблеми ми керувалися розумінням особливостей специфіки професійного вигорання студентів під час підготовки до майбутньої професійної діяльності, які досліджувалися у працях багатьох психологів (Г.О. Балл, О. Мороз, В.А. Семиченко). Нами також враховані вікові особливості та специфіка професіоналізації студентів, що висвітлені у працях Л. Білик, Н. Волинець [1], Н.О. Гончарової [2], Л.Г. Подоляк. Разом із тим, актуальність дослідження полягає в необхідності пошуку шляхів та вивчення психологічних механізмів попередження і подолання проявів професійного вигорання студентів під час підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Мета роботи – розкрити результати дослідження чинників професійного вигорання практичного психолога.

Методика та організація дослідження. У емпіричному дослідженні чинників професійного вигорання студентів-психологів використані методики: «Самооцінка адаптованості» (модифікований варіант методики С.І. Болтівця); Методика діагностики професійного вигорання (В.В. Бойко); Методика діагностики емоційності (В.М. Русалов). Дослідження проведене на вибірці, до

якої увійшли 60 студентів, серед яких 54 дівчини і 6 хлопців, які навчаються на 1-5 курсах психолого-педагогічного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка за спеціальністю «Психологія».

Результати дослідження. За результатами проведеного емпіричного дослідження маємо змогу стверджувати, що показники емоційного вигорання суттєво відрізняються у студентів із відмінним рівнем адаптації. Так, адаптованим студентам переважно властивий низький рівень емоційного напруження під час професійної підготовки (43%). Вони не переживають негативних емоцій, позитивно налаштовані на навчання, результатами якого задоволені, не характеризуються депресією та тривогою.

Натомість, 74% неадаптованих студентів характеризуються вираженим компонентом напруження у системі емоційного вигорання. Внаслідок не адаптованості до умов навчання та майбутньої професійної діяльності, вони відчують тривогу та депресію, негативно ставляться до відвідування занять, не мають необхідного психологічного ресурсу для опанування необхідних для професійної діяльності знань та умінь.

Також, 53% адаптованих студентів властива фаза резистенції емоційного вигорання, що сформована на середньому рівні та для 25% – на низькому. Тобто, адаптовані студенти, не зважаючи на труднощі у навчанні та опануванні професією, мають позитивне ставлення до власної професіоналізації, адекватно реагують на труднощі та успіхи у навчанні.

Натомість, 52% неадаптованих студентів характеризуються вираженим компонентом резистенції емоційного вигорання. Відчуючи труднощі у пристосуванні до умов професійної підготовки, вони схильні не адекватно реагувати на власні навчальні труднощі та успіхи. Ставлення до майбутньої професії таких студентів характеризується негативними емоційними переживаннями, які, як правило, надмірно контролюються та обмежуються.

Низький рівень емоційної резистенції зафіксований лише у 17% неадаптованих досліджуваних, які позитивно ставляться до професійної підготовки і не відчують вираженої емоційної дезорієнтації під час навчання.

Окрім цього, визначено, що для 82% адаптованих студентів не властиве емоційне виснаження, як компонент емоційного вигорання. Вони не відчують емоційної напруги та відчуження від майбутньої професійної діяльності. Натомість, серед студентів, які мають проблеми у адаптації до професійного навчання, 23% характеризуються вираженим виснаженням. Такі студенти емоційно вразливі, їм властиве переважання негативних емоцій, а реакції на події свого життя вони намагаються приховати, відчуючи особистісне відчуження.

Для переважної більшості (76%) досліджуваних з низьким вигоранням властива інтелектуальна емоційність, переживання яскравих емоцій від розумової праці, яка має для них значення. Натомість, серед студентів, схильних до вигорання, більшість (68%) характеризується інтелектуальною емоційністю, вираженою на низькому рівні. Процес пізнання нового та розширення свого кругозору, набуття професійно важливих знань не викликає у таких студентів

виражених емоційних переживань. При цьому, досліджувані обох підгруп фактично не відрізняються за вираженістю комунікативної емоційності, яка властива 54% студентів першої та 47% досліджуваних другої групи.

Висновки. Виявлено, що процес виникнення та розвитку професійного вигорання у студентів-психологів пов'язаний із впливом адаптаційних та емоційних чинників. Зокрема, студенти із високим показником професійного вигорання характеризуються зниженим показником адаптації та переважанням негативних емоційних станів. Натомість, студенти із переважанням зниженого показника професійного вигорання характеризуються підвищеним адаптаційним потенціалом та позитивним емоційним ставленням до процесу професіоналізації у виші.

Література:

1. Волинець Н. Структурні компоненти особистісного благополуччя в середовищі професійної діяльності. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Психологічні науки.* Хмельницький, 2019. № 1. С. 33–54.

2. Гончарова Н. О. Психологічні особливості формування кар'єрних орієнтацій студентів. *Психологія і особистість.* 2020. Вип. 2 (18). С. 223–233.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЕМПАТІЇ

Пилипенко Д. С.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
dipylypenko12@gmail.com*

Актуальність дослідження пояснюється необхідністю розуміння психологічних чинників, що впливають на конструктивну міжособистісну взаємодію молоді. Серед таких, особливої уваги заслуговує емпатія.

Мета дослідження полягала у вивченні особливостей зв'язку між рівнем розвитку емпатії студентів та структурою їхньої міжособистісної взаємодії.

Проблема емпатії стала предметом вивчення західних та вітчизняних науковців, зокрема А. Адлера, М. Айві, К. Дера, Д. Келлі, Р. Кречфілда, С. Маркуса, А. Маслоу, Дж. Морено, К. Роджерса, Д. Сандлера, М. Harris, А. Холдера, L. Huand, Т. Гаврилової, О. Коваленко, Н. Чепелевої, В. Панка, Т. Титаренко та інш. Американський психолог К. Роджерс визначав емпатію як процес, який дозволяє сприймати внутрішній світ іншого, зі збереженням емоційних та смислових відтінків [7].

Ефективність процесу взаємодії між різними віковими та соціальними групами важко уявити без феномену емпатії. Вона надає можливість відчувати переживання інших людей і зрозуміти специфічні особливості їх емоційного стану та сприяє встановленню конструктивного діалогу [1, 2, 4, 5, 6].

Міжособистісну взаємодію визначають як важливу складову спілкування, що виявляється в організації людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної діяльності. М.Н. Корнев та А.Б. Коваленко виокремлюють дві складові